

Казка як засіб виховання дошкільників

Ключові слова: виховання казкою, вплив казки на розвиток дошкільника, перелік казок відповідно віку, театралізація, моральне виховання.

Казка – це дорогоцінна перлина, невичерпне джерело народної мудрості, це – життєдайне зерно, яке, потрапивши в серця і душі малят, проросте зерням доброти, мудрості, розважливості, взаєморозуміння. Казка, як говорив В. О. Сухомлинський, - це свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки і мови. Казка вривається в життя дітлахів з раннього дитинства і займає там дуже важливе місце, формуючи особистість [3].

Сучасні батьки надають перевагу гаджетам, комп'ютерам, планшетам, забувши про користь усної народної творчості. З кожним роком у дитячому садку, спостерігається менша кількість дітей, які знають казки. Діти зростають «зручними» для батьків, вони не заважають, не задають зайвих запитань адже постійно знаходяться у віртуальному світі. Своєю байдужістю батьки не прищеплюють любов до художнього слова, діти не сприймають казок та їх повчального змісту. Тому на вихователів покладено важливе завдання: ознайомити дитину із світом казки, навчити сприймати сюжет, робити висновки.

Не менш важливим завданням є донести до батьків важливість виховання казкою, навчити їх читати казки дітям. Вдома дитина почувається в безпеці, це звичне для неї середовище яке сприятиме кращому сприйняттю ідеї казки. Для читання казок варто вибрати «правильний час», коли дитина буде спокійна і в доброму гуморі. Можна робити це перед сном, коли є час обговорити казку. Казки варто слухати ввечері чи вночі в царюючій темряві, яка надає знайомим речам новий, несподіваний, таємничий образ.

Слухаючи розповідь казки, дитина поринає у вир уяви і всіма своїми думками перевтілюється в героїв казок, мандруючи з ними їхніми шляхами. Малюк «опиняється» то в дрімучому непрохідному лісі, то на безлюдному острові, то в чарівному замку. І тут у нього розвивається фантазія, винахідливість, розсудливість, мудрість, як вибратися самому і допомогти улюбленому казковому герою. Мова казки проста і тому доступна дітям. А ще казки повчальні тим, що в них немає довгих і стомлюючих міркувань.

Діти дуже не люблять повчань, настанов, а казка «натякне», як краще вчинити в тому чи іншому випадку. Казка надає можливість дітям усвідомити такі складні поняття, як «добро» і «зло», «правда» і «брехня», «праця» і «лінь».

Слухаючи казку «Вовк і семеро козенят», діти роблять висновок, що Вовк злий, жорстокий, підступний і заслуговує на зневагу. У казці «Колобок» Лисиця хитра, улеслива і знову ж таки, зла.

Казка щоразу показує, що добрим бути набагато краще, ніж поганим, що потрібно прагнути чинити добро та гідні вчинки. В казках добро завжди перемагає зло. Гарне завершення казки виховує у дітей оптимізм, впевненість у подоланні будь-яких труднощів. Казкові історії носять фантастичний характер, але вони не є простою фантазією казкаря. А.Н. Афанасьєв писав: «Казка не пуста вигадка, в ній, як і взагалі у всіх творіннях цілого народу, не могло бути і насправді нема ні навмисно складеної брехні, ні навмисно відхилення від дійсності світу» [2].

Діти дуже люблять чарівні казки і казки про тварин, де тварини з оточуючого світу перевтілюються у казкових персонажів, що мають свій характер, свою думку, вміють розмовляти. Півник з казки «Зайчикова хатка» викликає у дітей повагу за його сміливість, доброту та відвагу, а Лисицю засуджують за її жорстокість, підступність, несправедливість. Виховна роль цієї казки- виховання у дітей доброзичливості, почуття взаємодопомоги, щирості, небайдужості, тих якостей які необхідні для дітей дошкільного віку.

Казка допомагає дітям долати негативні емоції, злість, адже завдяки казці діти пізнають світ не тільки розумом, але й серцем. І не лише пізнають, а й відгукуються на події і явища навколишнього світу, висловлюють своє ставлення до добра і зла. У казках завжди перемагає добро – це дуже важливо у вихованні дітей на казках. Тоді дитині легше буде справлятися з життєвими труднощами.

Сьогодні ми все частіше спостерігаємо приклади дитячої жорстокості, агресивності, пасивності, тому вже з раннього дошкільного віку необхідно показати дитині моральну суть кожного вчинку.

Важливим є не тільки слухання дітьми казки, але й переказування, яке сприяє розвитку мислення, пам'яті, мовлення, збагачення словникового запасу дитини, інтонаційного забарвлення мовлення. Під час розповідання казки дитина використовує міміку, жести, тобто невербальні засоби мовлення. Робота з казкою допомагає виховувати у дитини чуйність і доброзичливість, милосердя і співчуття, приймати нестандартні рішення, розвивати творчість, фантазію та уяву.

Ознайомлювати дітей з казкою в дитячому закладі варто з раннього дошкільного віку, обираючи казки героями яких є тварини. Потрібно не лише читати дітям казку а й використовувати такі прийоми як розігрування казки, показ казки вихователем, драматизація-розігрування в ролях знайомої дітям казки, настільні ігри з героями казок, розглядання ілюстрацій.

З кожним віковим періодом кількість казок з якими варто ознайомити дошкільника збільшується. Так відповідно комплексної програми «Українське дошкілля» дітей молодшого дошкільного віку необхідно ознайомити з казками: «Колосок»; «Котик і півник»; «Коза-Дерева»; «Лисичка-Сестричка»; «Вовк і Чапля»; «Лисиця і глечик». Середній дошкільний вік: «Пан Коцький»; «Солом'яний бичок»; «Свого не цурайся»; «Двоє жадібних ведмежат»; «Лисиця і рак»; «У сонечка в гостях». Старший вік :«Зимівля звірів»; «Кирило Кожум'яка»; «Лисичка-сестричка і Вовк –панібрат»; «Цап та баран»; «Кривенька качечка»; «Казка про липку і зажерливу бабу»; «12 місяців»; «Зозуля»; «Троє поросят»; «Котигорошко»; «Іван-Побиван»; «Сірко»; «Мудра дівчина» [1].

Готуючись до ознайомлення дітей з казкою, можна провести вступну бесіду, якщо це соціально-побутова казка, можна запропонувати дітям пограти сюжетно-рольову гру, розглянути ілюстрації. Слід створити відповідну атмосферу, підібрати наочність. Вихователь повинен сам добре знати сюжет казки, краще щоб казка розповідалася вихователем і була емоційно забарвлена, можна використовувати динамічні паузи, звороти, інтонаційну виразність. Вихователь має володіти ораторським мистецтвом, щоб звернути увагу на події які розгортаються в казці, також варто використовувати сюрпризні моменти та музичний супровід.

Після зачитування казки обов'язковим елементом є обговорення, на якому педагог ставлячи питання за змістом може виявити чи всім казка була зрозумілою, чи запам'ятали діти головних героїв, пору року, події, які відбувалися в казці. Також, дуже важливим є обговорення вчинків героїв та зіставлення їх з реальним життям. Обговорення має відбуватись в діалозі з дітьми, варто вчити дітей висловлювати свою думку, своє бачення. Вихователь може використовувати такі запитання: «Хто з героїв найбільше сподобався?», «Як би ти вчинив в цій ситуації?», «Ким би ти з героїв хотів бути?», «Що було б якби...?».

Необхідно пам'ятати батькам та педагогам про важливість читання казок, віршів, залучення до художнього слова дітей. Для дитини казка-це його життя. Це різнокольоровий, таємничий світ, де дитина є головним героєм, який протистоїть злу і допомагає добру. Казка готує дитину до майбутнього життя в реальному світі та показує на прикладах шляхи подолання труднощів. Формує моральні якості, які необхідні для подальшого життя.

Список використаних джерел та літератури

- 1.Білан О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Мандрівець, 2022.
- 2.Міронова Н. Журнал «Дошкільне виховання», 2007.
- 3.Сухомлинський В.О. Вибрані твори, 1980.